

Gestalt Temas Engelleri Ölçeğinin Geliştirilmesi

Developing of Gestalt Contact Disturbances Scale

Özlem TAGAY¹ ve Nilüfer VOLTAN-ACAR²

Öz: Bu çalışmada Gestalt Temas Engelleri Ölçeği (GTEÖ) geliştirilerek geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Ölçek geliştirme amacıyla hazırlanan maddeler, 2008-2009 öğretim yılı Güz döneminde Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 739 kız ve 336 erkek olmak üzere toplam 1075 öğretmen adayına uygulanmıştır. Yapı geçerliliği için açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Geçerlilik çalışmaları kapsamında yapılan açıklayıcı faktör analizinde ölçek için dört boyutlu yapı elde edilmiştir. Yapılan doğrulayıcı faktör analizinde dört faktörlü yapı sınanmış ve sınanan modelin oldukça iyi uyum indekslerine sahip olduğu saptanmıştır. Buna göre; temas alt boyutunda beş, tam temas alt boyutunda sekiz, bağımlı temas alt boyutunda yedi ve temas sonrası alt boyutunda dört madde yer almıştır. Araştırmada geliştirilen GTEÖ'nün Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı temas alt ölçeği için .61 ; tam temas alt ölçeği için .79 , bağımlı temas alt ölçeği için .75 ve temas sonrası alt ölçeği için .60 bulunmuştur. Test tekrar test güvenilirlik katsayısı temas alt ölçeği için .74 ; tam temas alt ölçeği için .77 , bağımlı temas alt ölçeği için .69 ve temas sonrası alt ölçeği için .65 çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: gestalt terapisi, temas engelleri, Temas Engelleri Ölçeği.

Abstract: In this study reliability and validity of the Gestalt Contact Disturbance Scale which is developed for Turkish culture were investigated. Participants of the study were a total of 1075 students (739 female and 336 male) who were given the scale during the autumn semester of 2008-2009. Exploratory and confirmatory factor analyses were used for testing construct validity for the Gestalt Contact Disturbances Scale (GTEÖ). The factor analyses revealed four factors. It also showed that the model had high fit indices. The contact factor had five items, full contact factor had eight items, dependent contact factor had seven items and final contact had four items. Internal consistency coefficient was assessed by computing Cronbach's alpha coefficients. For this the form was administered to the 365 participants during second phase. The resulting coefficients were .61 for the contact, .79 for the full contact, .75 for the dependent contact and .60 for the final contact. Test-re-test reliability coefficients (three week interval) were: .74 for the contact, .77 for the full contact, .69 for the dependent contact and .65 for the final contact.

Keywords: gestalt therapy, contact disturbances, Contact Disturbances Scale

Sosyal bir varlık olan insan, yaşamını sürdürmek ve ihtiyaçlarını karşılamak için çevresinde bulunan diğer insanlarla bir arada yaşamak durumundadır. Dolayısıyla, insan sosyal bir grup içerisinde diğer insanlarla; başka bir deyişle, çevresiyle temas kurar. Temas kavramını çok fazla vurgulayan hatta bu yönüyle diğer terapi yaklaşımlarından farklılaşan bir yaklaşım ise Gestalt yaklaşımıdır. Temas, sadece birey ile çevre arasında değil, bireyin kendisi ile teması şeklinde de yaşanabilir. Bireyin kendisi ile temasında kendi bedeni, duygu ve düşünceleri ile teması söz konusudur. Çevre ile temasında ise kişinin geçmiş, gelecek ve şimdi de yaşanan olaylar, diğer insanlar ve objelerle teması ifade edilmektedir (Goldstein, Krasner ve Garfield, 1989).

Gestalt terapi yaklaşımı, temas, temas engellemeleri ve bunlara ilişkin farkındalıklar üzerinedir. Gestalt terapi yaklaşımında şekli oluşturan, ön planda olan temastır. İnsanlar işiterek, dokunarak, koklayarak, görerek, tadarak, konuşarak, hareket ederek temas kurarlar (Voltan-Acar, 2006). Temas biçimleri yenilikleri/farklılıkları seçme ve reddetme durumlarından etkilenir. Bir temas biçimi büyümeye ve gelişmeye yardım ederken diğeri etmeyebilir. Temas biçimleri çocukluktan itibaren oluşmaya başlar. İhtiyaç ve istekleri önemsenmeyen, ailesine kendisini zorla kabul ettirmeye çalışan, katı kuralları ya da çok fazla beklentileri olan bir ailede yaşayan çocuklarda oluşan temas engelleri

Yazar Notu: Bu çalışma, Prof. Dr. Nilüfer Voltan-Acar danışmanlığında hazırlanan birinci yazarın doktora tez çalışmasından alınmıştır.

¹ Yrd. Doç. Dr. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Burdur, E-posta : ozlemtagay@yahoo.com

² Prof. Dr. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

yetişkinlik için risk oluşturur. Temas engelleri kişilik özelliği değildir; kişiliğin gelişimsel sürecini tanımlamaktadırlar (Jacobs, 2007). Ben ve başkaları ile temasa geçerken ortaya çıkan ilişki çarpıtmaları ya da temasın yön değiştirmesi temas engellemeleri olarak adlandırılmıştır. Temas engellemeleri bazı durumlarda sağlıklı bazı durumlarda sağlıklı olarak nitelendirilmiştir (Voltan-Acar, 2006). Bu çalışmada içe verme, dışa yansıtma, kendine çevirme, yön değiştirme, sınırların yokluğu, yardım eden sendromu, çekilme temas engelleri kapsamında yer almıştır.

İçe verme (introjection) temas engeli kişinin kuralları, mesajları, modelleri, özümsemeden tümü ile içine alması, yutmasıdır. İçe verme mekanizması sık ve farkında olunmadan kullanıldığında sağlıklı biçimde fonksiyon görmeyi engelleyen en yaygın temas engellemesidir ve diğer temas engellerinin temelini oluşturur (Kirchner, 2000). İçe verme insanın çevresindeki önemli kişilerden alınan kuralları, düşünceleri içeren ilk mekanizmadır. İnsanlar bebekler gibi kuralları ya da öğütleri içe alır. Bireyler “ihtiyaçlarını ön planda tut”, “duygularını kontrol et” gibi ifadeleri, mesajları özümsemeden yutarlar, ayrıca diğerlerinin kişinin kendisine ilişkin söylediği mesajları da yutarlar. Örneğin; “Tembelin tekisin, kardeşinden daha yaratıcısın, ailemizdeki bütün erkekler sonunda alkolik oldu” gibi (Jacobs, 2007). İçe alınan olumsuz mesajlar kişinin benlik imajını da etkiler.

Dışa yansıtma (projection) temas engeli kişinin kendinde var olan, ancak kabul etmediği duygu, davranış ve düşüncelerin diğer insanlara yöneltilmesi ve bunlar kendisine ait değilmiş gibi yansıtması sürecidir (Latner, 1992). Dışa yansıtma bireyin kendisinde kabul edemediği yönlerini başkalarına atfetmesidir. Bu yolla birey başkalarını suçlayarak sorumluluk almaktan kurtulur. Birey yeni bir olayı içe verme yoluyla alır ve temas aşamasında bu durumun kendisine uygunluğuna bakar. Eğer bu aşamada sıkıntı yaşıyorsa birey dışa yansıtmayı kullanır.

Kendine çevirme (retrofection) temas engeli doğal olarak dışarıya çevrilecek olan enerjinin içe çevrilme sürecidir. Kişi kendisine ilişkin düşünceleri dışarıdan alır ve kendi kendine zarar verir. Dolayısıyla enerjisini kendine çevirir. Bu tür zararlı düşünceler kişinin biyolojik yapısını, özellikle kas sistemini ve vücudun kimyasal dengesini olumsuz etkiler. Örneğin ailesinden yaralayıcı dönütler alacağını bilen kişi bu tür zarar verici düşünceleri kendisine çevirir (Brown, 2004).

Yön değiştirme (deflection) temas engeli kişinin çevreden gelen duyuların etkisini azaltmak ve oluşacak temasın meydana getireceği güçlü duygulanımlardan kaçınmak için enerjisini temas dışındaki başka bir alana yönelterek hedeften

uzaklaşmasıdır (Latner, 2000). Yön değiştirme temas engelini birey kendini stresli durumların etkisinden korumak için kullanabilir. Böylece kişi enerjisini doğal yolundan farklı bir yöne çevirir. Kişi nevrotik anlamda kendisiyle ve çevresiyle çatışmaktan kaçarak kendi duygularını görmezden gelir. Yön değiştirme temas engeli genellikle temas döngüsünün tam temas aşamasında görülür.

Sınırların yokluğu (confluence) temas engeli kişinin “ben” ile “ben” olmayan arasındaki sınırı kaybetmesi olarak tanımlanmaktadır. Burada kişinin benliği ile başkaları arasındaki sınır belirsizleşir bazen bu sınırlar tamamen kaybolur (Latner, 2000). Bu temas engeli bireyin çevreden farklılaşmadığını, ayrışmadığını gösterir. İlişkilerinde kişi kendi sınırlarını çizemez. Bu temas engelini kullanan bireyin ilişkileri özerklikten, farklılıktan, bireysellikten yoksundur (Clarkson, 1994). Türk toplumunda Batı toplumunun tersine sınırların yokluğu temas engeliyle daha çok karşılaşılabilir. Dolayısıyla kültürel etmenlerin ve kültüre bağlı yetiştirilme tarzlarının temas engellerinin kullanımını ve yaygınlığını etkilediği söylenebilir.

Yardım eden sendromu (Profection) temas engeli insanların, kendilerine yapılmasını istediklerini başkalarına yapmalarınıdır. Bireyler gereksinimlerini ifade edemedikleri, isteklerini dile getiremedikleri durumlarda, başkalarının gereksinimlerini giderme konusunda yardım ederler ve bu davranışlarının farkında olmazlar (Voltan-Acar, 2006). Başka bir açıdan da yardım eden sendromu kendine çevirmenin farklı bir formudur. Kendine çevirmede birey başkasına yöneltilmediği olumsuz düşüncelerini, duygularını kendine yöneltmektedir. Yardım eden sendromunda ise birey kendisine nasıl davranılmasını istiyorsa çevresine o şekilde davranmaktadır (Clarkson, 1994). Yardım eden sendromunu sağlıklı biçimde kullanan bireyler, kendi ihtiyaçlarının tam olarak farkında olmayan ve başkaları için yaşamayı değer edinen bireylerdir. Bu bireyler sınırların yokluğu temas engelinde de görüldüğü gibi bağımsız ve özerk olamazlar.

Çekilme (Withdrawal) temas engeli, sınırların yokluğunun tersi bir durumdur. Zaman zaman yoğun yaşantılardan sonra bireyler sindirme için çekilmeye gereksinim duymaktadırlar. Çekilme; çevreden uzaklaşmak, kafa dinlemek, daha önce yaşanılanları sindirmek için gereklidir. Bazen de sınır koymak için çekilmeye gereksinim duyulabilir. Bu durumlar sağlıklı birer çekilmedir. Sağlıksız olan çekilme ise bireyin farkında olmadığı çekilme yaşantıdır (Voltan-Acar, 2006). Çekilme bireyin kafa dinlemek, yaşananları sindirmek, kişilerle arasına sınır koymak amacıyla ve farkında olarak yapıldığında sağlıklıdır. Temas süreci sona erdiğinde birey yeni bir ihtiyaç

oluşana kadar temastan çekilir. Bireyin tam temas aşamasını sağlıklı olarak tamamladıktan sonra farkında olmadan çekilmesi ise sağlıksızdır.

İnsanlar temas biçimlerini kullanarak kendi ihtiyaçları ve çevrenin istekleri arasındaki dengeyi ve istikrarı devam ettirirler. Gestalt yaklaşımına göre kişi ve çevre arasındaki bu dengelenme durumu bir döngü şeklinde devam eder. Bireyler bazı durumlarda temas biçimlerini sağlıksız biçimde kullanarak temas döngüsünün hareketini engellerler. Temas engellerini bu şekilde kullanan bireyler, ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamazlar. Temas engelleri farklı bir alanda değil bireyin kendi temas sürecinde oluşur (Bloom, 2009). Bu konudaki önemli bir kavram ise temas döngüsüdür.

Temas döngüsü temasın sürekliliği olarak adlandırılabilir. Gestalt yaklaşımına göre temas, yaşantıdaki fenomenolojik süreçtir (Bloom, 2009). Temas döngüsü sayesinde Gestalt yaklaşımını kullanan psikolog ya da psikolojik danışman danışanını daha iyi tanıma fırsatı bulur. Dolayısıyla temas döngüsünün Gestalt yaklaşımı için önemli ve yararlı bir araç olduğu söylenebilir (Potgieter, 2006).

Temas öncesi aşamasında birey yeni oluşan bir durumu içe alır ve durumun organizmaya uygun olup olmadığına bakar, diğer bir ifade ile yeni durumu ısıtır, çığır ya da tükürür. Bu dışa yansıtma temas engeline ifade eder ve temas aşamasında gerçekleşir. Birey kendisi için uygun bir durumsa durumu kabul eder, dolayısıyla dengededir, eğer kendisi için uygun bir durum değilse ve sağlıklı olarak durumla baş edemiyorsa yön değiştirir ya da kendine çevirir. Bu durum, tam temas aşamasını ifade eder. Durum kendisi için uygun değilse kabul etmez ya da “hayır” diyerek reddeder. Eğer birey bu aşamayı sağlıklı sonlandıramazsa çekilir bir başka deyişle, teması sonlandırır. Bu ise, temas sonrası aşamadır. Temas sürecinde sınırların olmaması ya da belirsiz olması bir başka deyişle sınırların yokluğunun kullanılması sağlıksız bir durumdur. Temas aşamasından sonra bireyin ihtiyaçlarının ya da gerekenin ötesinde sınırların yokluğunu kullanması probleme neden olur (Spagnuolo-Lobb, 2003; Spagnuolo-Lobb, 2005).

Temas sonrası aşamasında normal olarak birey teması sindirir ve kazandığı yeni durumu kendisiyle bütünleştirir. Kendisinden ve yaşadığı süreçten dolayı memnundur. Birey temas sürecinde bir sıkıntı yaşarsa ve temas engellerini kullanırsa süreç engellenir ve tamamlanmaz (Kirkpatrick, 2005). Spagnuolo-Lobb’ a (2005) göre temas döngüsü, temas süreci; temas öncesi, temas, tam temas ve temas sonrası süreçlerinden oluşur. İçe verme, dışa yansıtma, sınırların yokluğu, yön değiştirme, kendine çevirme, çekilme kavramları temas döngüsünde yer alan temas engellerini ifade etmek için kullanılır. Aynı

zamanda bu temas biçimleri temas engeli olarak kullanılmadığında, temas sürecindeki sağlıklı ve fonksiyonel davranışları da içerir. Organizma kendini düzenleyerek yeni durumlarla mücadele eder.

Gestalt yaklaşımının esasını oluşturan temas engelleri konusunda yapılan çalışmalar da son yıllarda yetersiz olmakla birlikte bir artış gözlenmiştir. Geliştirilen envanter ve ölçekler daha sonraki Gestalt araştırmaları için de yol açıcı olmuştur. Gestalt Temas engellerinin ölçülmesine yönelik ilk ölçek geliştirme çalışması Byrness tarafından 1975 yılında yapılmıştır. Byrness, Gestalt yaklaşımını temel alarak 72 maddelik Gestalt Q Short ölçeğini geliştirmiştir (Akt, Mackay, 2002). Byrness’in çalışmalarından etkilenerek Kepner 1982 yılında beş faktörlü Gestalt Temas Biçimleri (Gestalt Contact Styles Questionnaire) ölçeğini geliştirmiştir. Çalışmanın sonucunda Kepner bazı temas engellerine ait olduğu düşünülen maddelerin beklenenden farklı faktörlerde çıktığını belirtmiştir. Dolayısıyla Kepner bazı özelliklerin ilgili olduğu düşünülen temas engelleri için tipik özellikler olmayabileceğini ileri sürmüştür. 1986 yılında Woldt ve Kepner geliştirilen ölçeği tekrar gözden geçirmişlerdir. Toplam 100 maddeden oluşan ölçeğin yeni adı Gestalt Contact Styles Questionnaire-Revized olmuştur (Akt., Jacobs, 2007). Martinek (1985) bireylerin çevre ile etkileşim stillerini belirlemek amacıyla Gestalt Kişisel Denge Envanterini (Gestalt Personal Homeostasis Inventory) geliştirmiştir. Ölçekte davranış ve tutumlara ilişkin durumu içeren 240 madde bulunmaktadır (Akt., Hurtung, 1991).

Ülkemizde Gestalt temas engellerine yönelik geliştirilmiş bir ölçek bulunmamaktadır. Gökdemir-Aktaş (2002), Woldt ve Kepner (1986) tarafından geliştirilen Gestalt Contact Styles Questionnaire Revized GCSR ölçeğini Türk Kültürüne uyarlamıştır. Ölçeğin, orijinalinde içe verme, dışa yansıtma, kendine çevirme, sınırların yokluğu, duyarsızlaşma, yön değiştirme faktörleri olmak üzere altı faktör bulunmaktadır. Ayrıca temas engellerine ek olarak hareket ve farkına varma olarak adlandırılacak iki faktörden daha söz edilmiştir. Türk kültürüne uyarlanan Gestalt Temas Biçimleri Ölçeği Yeniden Düzenlenmiş Formunda (GTBÖ-YDF) ise kendine çevirme, yön değiştirme, temas, sınırların yokluğu, duygusal duyarsızlaşma olmak üzere beş faktör bulunmaktadır.

Ölçek geliştirme konusunda yurt dışındaki araştırmalar ve uyarlama çalışmaları incelendiğinde ve değerlendirildiğinde Türk kültürüne uygun olarak geliştirilecek temas engelleri ölçeğinde Gestalt yaklaşımının temelini oluşturan ve temas, tam temas ve temas sonrası aşamalarından oluşan temas Döngüsünün esas alınmasının uygun olacağı

düşünülmüştür. Ayrıca alan yazın incelendiğinde temas engellerinin fonksiyonel olarak birbiriyle ilişkili olduğu ifade edilmektedir.

Bireyin temas engellemelerini ne kadar kullandığı ve bu engellerin temas döngüsünün hangi aşamasında sıkıntı yarattığını ortaya çıkarmak amacıyla temas engelleri ölçeğinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla geliştirilecek olan ölçeğin Gestalt yaklaşımını temel alan psikolojik danışmanların, psikologların, ve psikiyatristlerin işlerini kolaylaştıracağı düşünülmektedir. Geliştirilecek olan Gestalt temas engelleri ölçeği daha sonraki Gestalt araştırmaları için de yol açabilir. Dolayısıyla, diğer yaklaşımlara göre görece daha yeni olan ve Türkiye’de az sayıda araştırma yapılan Gestalt yaklaşımı için de önemli bir araştırma olabilir. Bu bakış açısından hareketle, Türk toplumuna, toplum içerisindeki ilişki örüntülerine ve karşılaşılabilecek temas engellerine uygun bir ölçeğin geliştirilmesinin hem Gestalt yaklaşımı hem de psikolojik danışma alanının gelişmesine önemli bir katkı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca Türk kültürüne özgü olarak geliştirilen ölçekle, bireylerin temas engellerinin tanınması mümkün olabilir.

Yöntem

Araştırma Kapsamına Giren Bireyler

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin temas engellerini ölçmeye yönelik bir aracın hazırlanması amacıyla farklı üniversitelerden üç farklı katılımcı grubuyla çalışılmıştır. Araştırmaya katılan bireylerle ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir.

Gestalt Temas Engelleri Ölçeği’nin (GTEÖ) Pilot Uygulamasının Yapıldığı Birinci Araştırma Grubu

Araştırmanın birinci araştırma grubunu uzman kanısının ardından belirlenen 103 maddelik ölçeğin pilot uygulama kapsamında 2008-2009 eğitim-öğretim yılı güz döneminde uygulandığı Ankara Başkent Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar Öğretim Teknolojileri Bölümü dördüncü sınıfa devam eden 50 kişilik öğrenci grubu oluşturmuştur. Uygulamanın ardından açık olarak anlaşılmadığı ifade edilen bir madde ölçekten çıkarılarak 102 maddelik ölçek elde edilmiştir.

Gestalt Temas Engelleri Ölçeği’nin (GTEÖ) Yapı Geçerliliğini İncelemek Üzere Belirlenen İkinci Araştırma Grubu

İkinci araştırma grubu GTEÖ’nün açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizlerini yapmak üzere 102 maddelik ölçek formunun uygulanarak, gerekli verilerin toplandığı gruptur. Hacettepe

Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nin rastgele seçilen çeşitli bölümlerindeki öğrencilere uygulanmıştır. Araştırmacı ve tez danışmanı tarafından araştırma kapsamına giren bireylerin belirlenmesi aşamasında Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesinin bölümleri alfabetik sıra ile listelenmiştir. Listede yer alan bölümler ikişer atlanarak işaretlenmiş ve bu şekilde uygulama yapılacak bölümler belirlenmiştir. 2008-2009 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Eğitim Fakültesi’ne devam eden toplam 1091 öğrenciye 102 maddeden oluşan ölçek uygulanmıştır. Bu öğrencilerden 16’sı yanıt kâğıdını eksik doldurmalarından dolayı işlem dışı bırakılmıştır. Dolayısıyla analizler 1075 öğrencinin verileri üzerinden yapılmıştır. Araştırmaya katılan grubun 739’unu (% 68) kız öğrenciler, 336’sını (% 31) ise erkek öğrenciler oluşturmuştur. Öğrencilerin yaşları ise 18 ile 26 arasında değişmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 321’ini (% 29,9) ikinci sınıf öğrencileri, 401’ini (%3 7,3) üçüncü sınıf öğrencileri ve 353’ünü (% 32,8) dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmuştur.

GTEÖ’nün Geçerlilik ve Güvenilirliğinin İncelenmesi İçin Belirlenen Üçüncü Araştırma Grubu

Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayısının hesaplanması için 2008-2009 öğretim yılı bahar döneminde Denizli Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi’ne devam eden 39’u Fen Bilgisi Öğretmenliğinden ve 42’si Türkçe Öğretmenliğinden olmak üzere toplam 81 öğrenciden üç hafta ara ile iki kez veri toplanmıştır. Başlangıçta 94 öğrenciye ulaşılmış olsa da birinci ve ikinci uygulamadan her ikisinde ya da birinde ölçeği eksik dolduran veya iki uygulamanın her hangi birinde bulunmayan 13 öğrenciden elde edilen veriler değerlendirmeye alınmamıştır. Böylece analizler 81 öğrencinin verileri üzerinden yürütülmüştür. Araştırmaya katılan grubun 44’ünü kız öğrenciler, 37’sini ise erkek öğrenciler oluşturmuştur. Bu öğrenciler dördüncü sınıfa devam etmektedirler. Öğrencilerin yaşları ise 20 ile 24 arasında değişmiştir.

İşlem Yolu

GTEÖ’nün maddelerinin hazırlanması sürecinde öncelikle Gestalt yaklaşımının temelini oluşturan temas engelleri ve bu temas engellerine ait olduğu ifade edilen özellikler yurt içi ve yurt dışı literatür incelenerek belirlenmiştir. Ardından bu özelliklere ait olduğu düşünülen 98 madde yazılarak madde havuzu oluşturulmuştur. Görüşü alınacak uzman sayısının en az beş ile yedi olması gerektiğinden (Lester ve Bishop, 2000). Dört farklı üniversiteden toplam yedi akademisyenin görüşlerine başvurulmuştur.

Uzmanlardan her bir maddenin Gestalt Temas Engellerinden ilgili olana ait olup olmadığını belirtmeleri istenmiştir. Uzman görüşlerinin ardından toplam 103 madde haline gelen ölçek pilot çalışmanın sonunda 102 madde olmuştur.

Uygulama için gerekli başvurularda bulunularak izinler alınmıştır. 2008-2009 eğitim-öğretim yılının güz döneminde ölçek uygulanmıştır. Ölçek, ortalama 30 dakika süren zaman dilimlerinde uygulanmıştır. Uygulamalar sırasında girilen sınıflarda ilk araştırmacı tarafından öğrencilere ellerinde bulunan formların nasıl doldurulacağı açıklanmış ve ölçek uygulanmıştır.

Ölçeğin yapı geçerliği için ölçeğin faktör yapısını belirlemek amacıyla açıklayıcı (explanatory) ve ilgili değişkenlerin belirlenen faktörler üzerinde ağırlıklı olarak yer alacağı varsayımını, sınamak üzere doğrulayıcı (confirmatory) faktör analizlerine tabi tutulmuştur (Sümer, 2000). Böylece ölçeğin faktöryel geçerliği iki faktör analizi uygulamasıyla incelenmiştir. Ölçeğin yapı geçerliği Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ne devam eden 1075 öğrenciden elde edilen veriler üzerinden yapılmıştır. Yapı geçerliğinden sonra GTEÖ'nün güvenilirlik çalışmaları kapsamında iç tutarlılığını belirlemek amacıyla Cronbach Alfa katsayısına bakılmıştır. Ölçeğin test tekrar test güvenilirliğini incelemek için Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi dördüncü sınıfa devam eden 81 öğrenciye üç hafta ara ile iki kez ölçek uygulanmıştır.

Araştırma analizleri Lisrel 8.71 ve SPSS 13 paket programları kullanarak yapılmış ve araştırmada hata payı üst sınırı .05 olarak kabul edilmiştir. GTEÖ'ye verilen yanıtlar kodlanarak SPSS'e girilmiştir. Bu süreçte boş bırakılmış maddesi olan cevap formları değerlendirilmeye alınmamıştır.

Bulgular

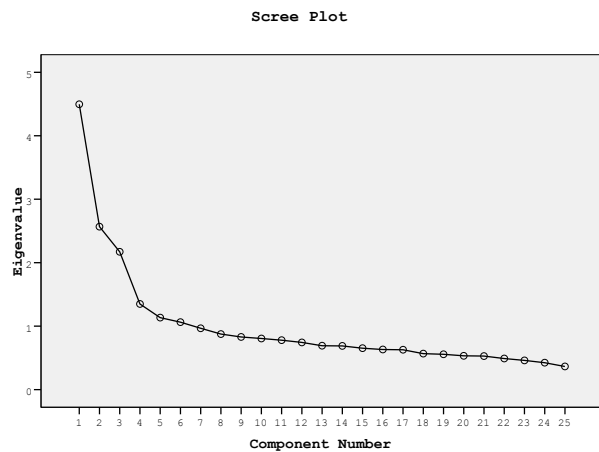
GTEÖ'nün Geçerlilik Çalışmalarına İlişkin Bulgular

GTEÖ'nün geçerlilik çalışmaları doğrultusunda, ölçeğin kapsam geçerliği ve yapı geçerliği incelenmiştir. Benzer nitelikte bir ölçeğe ulaşamadığı için benzer ölçekler geçerliği incelenmemiştir. Kapsam geçerliği için uzman görüşlerine (Kaplan ve Saccuzzo, 2005) başvurulmuştur. Hazırlanan 98 maddeye ait uzman görüşlerine ilişkin geri bildirimler değerlendirilerek madde havuzundan 14 madde çıkarılmış ve madde havuzuna beş yeni madde eklenmiştir. Düzeltilen ve eklenen maddelerle birlikte oluşan 103 maddelik yeni ölçek Başkent Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar Öğretim Teknolojileri Bölümü dördüncü sınıfa devam eden 50 kişilik öğrenci grubuna pilot

uygulama şeklinde uygulanmıştır. Uygulama sonunda bir madde ölçekten çıkarılmış ve 102 maddelik ölçek esas uygulama için hazır hale gelmiştir.

Açıklayıcı faktör analizi, uzman görüşleri alınarak hazırlanan ölçeğin deneme formunun uygulanmasıyla elde edilen 1075 kişilik ikinci araştırma grubu üzerinde yapılmıştır. Öncelikle verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığı Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Katsayısı ve Bartlett Küresellik Testi ile değerlendirilmiştir (Büyüköztürk, 2003). KMO değeri, değişkenler tarafından oluşturulan ortak varyans miktarını bildirmektedir. Bu değer 1,00'a yakın olması verinin faktör analizi için uygun olduğunu gösterirken, 0,60'ın altına düşmesi veriler ile faktör analizi yapmanın doğru olmayacağını bildirmektedir (Büyüköztürk, 2003; Gorsuch, 1997). Bartlett Küresellik Testi değeri ve onun anlamlılığı ise değişkenlerin birbirleri ile korelasyon gösterip göstermediklerini sınar. GTEÖ için KMO değeri .87 olarak bulunmuş ve Bartlett Testi sonucu da anlamlı çıkmıştır.

İlk analiz sonuçları ölçeğin özdeğeri birden büyük 28 faktörde toplandığı görülmüştür. Bu analizden sonra faktör yükleri .40'ın altında olan ve birden fazla faktörde birbirine yakın faktör yükleriyle yer alan 31 madde analizden çıkartılarak kalan maddeler Varimax dik döndürme tekniği (Büyüköztürk, 2003) ile tekrar analiz edilmiştir. Bu analiz sonucunda da 16 madde ölçekten çıkarılmıştır. Yapılan üçüncü analizde faktör sayısı maddelerin içeriklerine bakıldığında kavramsal olarak uygun olabileceği düşünülen dört faktör ile sınırlandırılmıştır. Analiz sonunda ölçekteki madde sayısı 45'e inmiştir. Diğerlerine göre düşük faktör yüküne sahip ve tez izleme komitesinde yer alan uzmanların görüşüne dayalı olarak kavramsal olarak uygun olmadığı düşünülen maddelerin de atılması ile ölçeğin 24 maddelik haline ulaşılmıştır. Elde edilen özdeğer grafiği incelenmiş ve dört faktörün yorumlanabilir olduğu görülmüştür (Şekil 1).

Şekil 1. Açıklayıcı Faktör Analizi Özdeğer Grafiği (Scree Plot)

Açıklayıcı faktör analizi ile ortaya çıkan faktörlerin özdeğerlerinin gösterildiği grafikte hızlı düşüşlerin olduğu dört önemli faktör vardır. Birinci faktörden sonra hızlı bir düşüş, ikinci, üçüncü ve dördüncü faktörden sonra da daha az olmakla birlikte ivmeli bir düşüş gözlenmiştir. Sonraki faktörlerde grafiğin gidişi yatay olup önemli bir düşüş gözlenmediğinden ölçeğin dört faktörlü olabileceği düşünülmüştür.

Belirlenen ölçütlere uygun 24 madde ve bu maddelerin ait olduğu dört faktör bulunmuştur. Her bir faktöre yüklenen maddeler içerik açısından incelenmiş ve maddelerin içerikleri ve temas engellerinin dahil oldukları temas döngüsü dikkate alınarak faktörlere isimler verilmiştir. Buna göre dışa yansıtma temas engeli maddelerini içeren faktöre Temas (T), kendine çevirme temas engeli maddelerini içeren faktöre Tam Temas, (TT), sınırların yokluğu ve yardım eden temas engeli maddelerini içeren faktöre Bağımlı Temas (BT) ve çekilme temas engeli maddelerini içeren faktöre Temas Sonrası (TS) isimleri verilmiştir. Faktörlerin bu şekilde isimlendirilmesinin nedenleri aşağıda tartışılacaktır. Analize dâhil edilen maddelerin öz değeri birden büyük dört faktörde toplandığı görülmüştür. Bu dört faktörün açıkladıkları toplam varyans oranı % 42,33'dür. Toplam varyansın % 13,84'ünü tam temas, % 11,88'ini bağımlı temas, % 9,01'ini temas, % 7,60'ını temas sonrası faktörleri açıklamıştır.

Tablo 1. Açıklayıcı Faktör Analizine Göre Alt Faktörler ve Maddelere Göre Faktör Yükleri

Maddeler	F1 (TT)	F2 (BT)	F3 (T)	F4 (TS)
25	,758			
16	,753			
77	,706			
50	,691			
15	,582			
41	,502			
88	,484			
64	,427			
44		,690		
63		,654		
53		,633		
62		,627		
54		,625		
97		,514		
45		,492		
39			,702	
57			,688	
22			,653	
92			,630	
66			,431	
93				,675
31				,617
23				,594
102				,567

Tablo 1' de görüldüğü gibi birinci faktördeki madde faktör yükleri.427-.758, ikinci faktörde .492-.690, üçüncü faktörde .431-.702, dördüncü faktörde .567-.675, arasında değişmiştir. Ölçeğin tamamında ise madde faktör yüklerinin.427-.758 arasında değiştiği gözlenmiştir. Birden fazla bileşene yüklenen maddeler alınmayarak ölçekten çıkarılmıştır. Yukarıdaki tabloda vurgulu olarak yazılmış yükleme değerleri, o maddenin hangi faktöre ait olduğunu göstermektedir. TT faktöründe sekiz, BT faktöründe yedi, T faktöründe beş, TS faktöründe dört madde bulunmaktadır. Böylece açıklayıcı faktör analizi sonrasında toplam 24 maddeden oluşan dört faktörlü bir yapı elde edilmiştir.

Açıklayıcı faktör analizi sonucunda oluşan dört faktörün yapısal geçerliğini sınamak amacıyla söz konusu dört faktörlü yapıya ait model Lisrel 8.71 programı kullanılarak doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile test edilmiştir. GTEÖ'nün model sınavında uygulanan DFA için ikinci araştırma grubundan elde edilen veriler kullanılmıştır. Model tanımlamasında maddelerin dört faktör ile temsil edileceği ve sekiz maddenin tam temas, yedi maddenin bağımlı temas, beş maddenin temas, dört maddenin temas sonrası faktörünün altında yer alacağı denencesi sınanmıştır.

DFA ile sınanan modelin uyum indeksleri incelendiğinde Ki Kare değerinin ($X^2=1144.43$, $N=207$, $sd=246$, $p=.000$) anlamlı olduğu görülmüştür. Ancak örneklem genişledikçe analiz sonuçlarının anlamlı çıkma olasılığı artar. Bu nedenle büyük örneklemelerde X^2/df oranına bakılması önerilir ve bu oranın beşten küçük olması uyumun bir göstergesi sayılır (Sümer, 2000). Bu indeks değerleri açısından modelin iyi uyum gösterdiği anlaşılmıştır.

DFA sonucuna göre modelin uyum indeksleri, RMSEA= 0,06, GFI=0,92, AGFI=0,90, CFI=, 0,91, NNFI=0,89, RMR= 0,07 ve SRMR= 0,06 'dir. Yukarıda belirtilen bu indekslerden RMSEA ve RMR'in 0'a yakın değerler vermesi beklenir ve 0,05'e eşit ya da daha küçük değerler çok iyi bir uyumu gösterir. Modelin karmaşıklığı dikkate alındığında 0,08 ve hatta 0,10'un altındaki değerler de kabul edilebilir (Sümer, 2000). Burada sınanan modelin çok boyutlu bir yapıdan oluşması ve RMSEA ve RMR değerlerinin 0,05 ile 0,08 arasında olması nedeniyle kabul edilebilir düzeyde uyum gösterdiği söylenebilir.

Bir diğer uyum indeksi olan GFI elde edilen faktörlerin kuramsal olarak önerilen faktörlere benzerliğini ortaya koyar ve uygunluğun örneklem genişliğinden bağımsız değerlendirilebilmesi için geliştirilmiştir. Sümer (2000) GFI ve AGFI değerlerinin .95 ve üzeri olmasının çok iyi uyumu, 0,90-0,95 arası olmasının tatminkar düzeyde uyumu

gösterdiğini belirttiğinden bu çalışmada bulunan GFI (0,92) ve AGFI (0,90) değerlerinin uyum için kabul edilebilir oldukları söylenebilir.

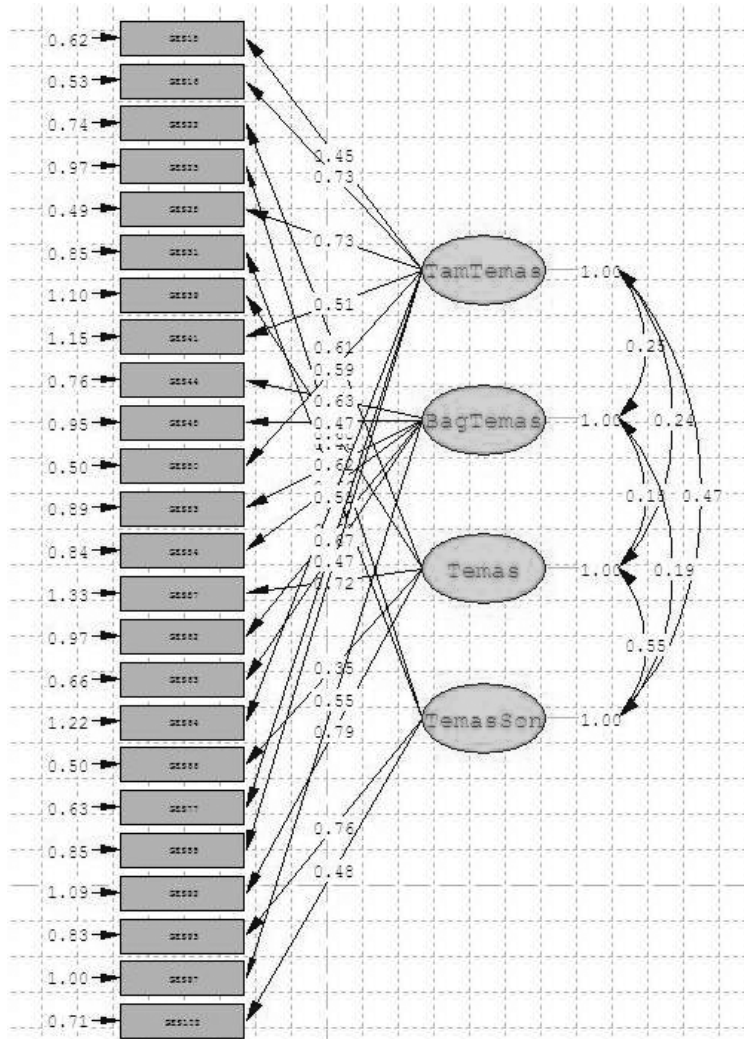
Artmalı uyum indeksleri olan CFI ve NNFI değerlerinin 0,95'in üzerinde olması çok iyi bir uyumu, 0,90-0,95 arasında olması ise kabul edilebilir bir uyumu gösterir (Gypsy ve Gerard, 2002; Sümer, 2000). Bu çalışmada hesaplanan CFI (0,91) ve NNFI (0,90) değerlerine göre modelin kabul edilebilir düzeyde uyuma sahip olduğu anlaşılmıştır.

Uyum indeksleri incelendiğinde bütün göstergeler model ve gözlenen veri arasında uyum olduğunu göstermiştir. Tablo III-3'de verilen değerlere bakıldığında GTEÖ'nün 24 maddesi için önerilen modelin kabul edilebilir düzeyde uyum gösterdiği söylenebilir. Modifikasyon indeksleri incelendiğinde kuramsal yapıya da uygun farklı bir faktör oluşumunun katkısının .01 düzeyini geçemediği görüldüğü için GTEÖ'nün dört faktörlü halinin bundan sonraki analizlerde kullanılmasına karar verilmiştir. Yapılan DFA sonucu 24 maddelik ölçeğin

uyum indeksleri yanında madde faktör yükleri (λ) ile madde güvenilirlikleri (R^2) de incelenmiştir.

Tablo 2'de DFA sonucuna göre madde faktör yüklerinin, 35 ile .79 arasında değiştiği gözlenmiştir. Tabloda görüldüğü gibi maddelerin R^2 değerleri (güvenilirlik indeksleri) oldukça yüksektir. Bunlar arasında yer alan ve .11 değerine sahip olan 23. madde, model uyum indeksleri göz önüne alındığında kabul edilebilir düzeydedir. Sonuç olarak, 24 madde ve dört alt boyuttan oluşan ölçeğin son haline ulaşılmıştır. Modele giren bütün maddeler modelle uyum vermiştir.

Ölçek son haliyle 24 maddeden oluşan dört faktörlü bir araçtır. Bu faktörlerin tanımları aşağıda verilmiştir. Temas; beş maddeden oluşan bu faktör, kişinin kendisinde olmasını istemediği özellikleri dışa yansıttığı ifadelerin olduğu bir faktördür. Bu faktörde dışa yansıtma temas engeline ait maddeler bulunmaktadır ve bu temas engeli temas döngüsünde temas olarak isimlendirildiğinden ölçekte de temas alt ölçeği olarak isimlendirilmiştir. Tam Temas; sekiz

Şekil 2. GTEÖ Faktör Yapısı (Standart Kat Sayılar)

Tablo 2. DFA İle Elde Edilen Madde Faktör Yükleri ve Güvenilirlikleri

Gözlenen Değişkenler (Ölçek Maddeleri)	λ	Gizil Değişkenler (Faktörler)	R ²
22	.61	Temas	.16
66	.35		.12
92	.79		.17
39	.68		.15
57	.72		.15
16	.73	Tam Temas	.24
25	.73		.24
77	.67		.21
88	.47		.14
64	.58		.14
15	.45		.15
41	.51		.13
50	.59		.21
63	.57	Bağımlı Temas	.17
54	.66		.18
45	.47		.12
97	.55		.14
62	.60		.15
53	.62		.16
44	.63		.17
31	.51	Temas Sonrası	.13
102	.48		.13
93	.76		.17
23	.46		.11

maddeden oluşan bu faktör, bireyin enerjisi doğal yoldan alternatif bir yola ya da kendine çevirdiğini ifade eden maddelerin ortaya çıktığı faktördür. Bu faktörde dışa yansıtma temas engeline ait maddeler bulunmaktadır ve bu temas engeli temas döngüsünde tam temas olarak isimlendirildiğinden ölçekte de tam temas alt ölçeği olarak isimlendirilmiştir. Bağımlı Temas; yedi maddeden oluşan bu faktör, kişilerarası ilişkilerde karşısındaki kişiye odaklı olma, bireyselleşme ve farklılaşmayı engelleyen maddelerin ortaya çıktığı faktördür. Bu faktörde yardım eden sendromu ve sınırların yokluğu temas engeline ait maddeler bulunmaktadır. Türk kültürüne özgü olduğu düşünülen bu faktör bağımlı temas olarak isimlendirilmiştir. Temas Sonrası; dört maddeden oluşan bu faktörde başkalarıyla birlikte olmaktan ziyade yalnızlığı tercih etmeye eğilimli düşüncelere ait ifadeler yer almıştır. Bu faktörde çekilme temas engeline ait maddeler bulunmaktadır ve bu temas engeli temas döngüsünde temas sonrası olarak isimlendirildiğinden ölçekte de temas sonrası alt ölçeği olarak isimlendirilmiştir.

GTEÖ'nün alt ölçekleri arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon katsayısı ile incelenmiştir. GTEÖ'nün temas sonrası alt boyutu ile bağımlı temas

boyutu arasındaki korelasyon hariç GTEÖ'nün alt ölçekleri ile ilişkileri olumlu yönde ve .01 düzeyinde anlamlıdır. Ölçeğin faktör puanları arasındaki korelasyonlar .06 ile .38 arasında değişmiştir. Alt ölçeklerin birbirleriyle ilişkisinin .06 ile .38 arasında olması korelasyonlarının düşük olduğu anlamına gelmektedir ki Gestalt temas döngüsünün aşamaları birbirinden farklılık gösterdiğinden bu, istenen bir durumdur.

GTEÖ'nün Güvenilirlik Çalışmalarına İlişkin Bulgular

Bu çalışmada Gestalt Temas Engelleri Ölçeği'nin güvenilirlik çalışmaları kapsamında test-tekrar test güvenilirliği ve iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Test tekrar test yöntemi ile ölçeğin güvenilirliğini belirlemek amacıyla GTEÖ 2008–2009 öğretim yılında Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi dördüncü sınıfa devam eden toplam 81 öğrenciye üç hafta arayla (Büyüköztürk, 2003) uygulanmıştır. Faktör puanları için elde edilen test tekrar test güvenilirlik katsayıları temas alt ölçeği için 0,74; tam temas alt ölçeği için 0,77; bağımlı temas alt ölçeği için 0,69 ve temas sonrası alt ölçeği için 0,65 bulunmuştur. Elde edilen güvenilirlik katsayıları kabul edilebilir düzeydedir.

Ölçeğin bir diğer güvenilirlik çalışması iç tutarlılık katsayılarının hesaplanması yoluyla yapılmıştır. Ölçeğin 365 kişiye uygulanmasıyla elde edilen verilere ait alt ölçeklerin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları Temas alt ölçeği için 0,61; tam temas alt ölçeği için 0,79; bağımlı temas alt ölçeği için 0,75 ve temas sonrası alt ölçeği için 0,60 bulunmuştur. GTEÖ'nün alt ölçekleri için elde edilen katsayılar ölçeğin yeterli oranda güvenilir olduğunu ortaya koymaktadır. GTEÖ'nün alt ölçeklerinden temas ve temas sonrası alt ölçeklerinin güvenilirlik katsayılarının diğer alt ölçeklerin güvenilirlik katsayılarına göre düşük olması (sırasıyla: .60 ve .61) bu alt ölçeklerdeki madde sayısının az olmasıyla açıklanabilir (Kaplan ve Sacuzzo, 2005; Tekindal, 2002).

Tartışma ve Yorum

Ölçek maddeleri belirlenirken sekiz temas engeli temel alınmıştır. Buna rağmen faktör analizi sonuçlarında bazı temas engellerinin bir arada çıkması kuramsal çerçeve ve temas döngüsü kapsamında beklenen bir durumdur. Clarkson (1994)'e göre Gestalt temas engellerinde her bir temas engeli birbirine bağlıdır ve fonksiyonel olarak birbiriyle ilişkilidir. Örneğin içverme ve sınırların yokluğu; dışa yansıtma ve kendine çevirmenin oluşması için gerekli olabilir.

Ölçeğin faktörleri isimlendirilirken ve belirlenirken Gestalt Temas döngüsünden yararlanılmıştır. Temas öncesi evrede ihtiyaç belirtmeye başlar fakat ihtiyaç açıklığı kavuşmamıştır. İhtiyaç netleşmemiştir. Örneğin; Duyarsızlaşma temas engeli bireyin kendi duyularına ilgi göstermemesi durumudur. Temas döngüsünde temas öncesi duyum aşamasında ortaya çıkar. Dolayısıyla birey ihtiyaçlarının farkında değildir, duyumsamaz; doğal olarak da temas oluşmaz. Duyarsızlaşma temasın oluşmadığı bir süreçte gerçekleştiğinden yapılan faktör analizinde ayrı bir boyutta çıkmamış, dolayısıyla ölçekte temas öncesi bir alt ölçek olarak alınmamıştır.

İçe verme insanın çevresindeki önemli kişilerden alınan kuralları, düşünceleri içeren ilk mekanizmadır (Jacobs, 2007). Dolayısıyla içe verme temas engeli en ilkel temas engellerindedir ve Gestalt oluşum ve yıkım döngüsünün bütün aşamalarında görülebilir. Özellikle temas öncesi aşamada temasın oluşmadığı süreçte bu temas engeliyle daha çok karşılaşılır. Bunun yanı sıra diğer temas engelleriyle birlikte içe verme temas engeli görülebilir. Gestalt Temas Engelleri ölçeğinin bütün boyutlarında içe verme temas engeline rastlanmıştır. Dolayısıyla bütün boyutlarda içe verme temas engeli görüldüğünden, içe verme temas engeline ilişkin maddeler ölçekten çıkarılmıştır.

Temas aşaması ihtiyacın açıklığı kavuştuğu evredir. Bu aşamada oluşan temas engeli dışa yansıtmadır. Gestalt Temas Engelleri ölçeğinde ayrı bir boyut olarak çıkan dışa yansıtmının oluşturduğu boyut "Temas" boyutu olarak adlandırılmıştır.

Tam temas aşamasında birey ihtiyacını gidermek için kendisi için en uygun olduğunu düşündüğü seçeneği seçer. Duyular, duyular temas oluştuğunda işler hale gelir. Bu aşamada karşılaşılacak temas engelleri kendine çevirme ve yön değiştirmedir. Ölçekte aynı boyutta çıkan bu temas engellerinin oluşturduğu boyut "Tam Temas" olarak adlandırılmıştır.

Sınırların yokluğu temas engeli bireyin çevreden farklılaşmadığını, ayrışmadığını gösterir. İlişkilerinde kişi kendi sınırlarını çizemez. Bu temas engelini kullanan bireyin ilişkileri özerklikten, farklılıktan, bireysellikten yoksundur (Clarkson, 1994). Jacobs (1989)'a göre tam temas aşamasından sonra birey ihtiyaçlarının da ötesinde sınırların yokluğunu kullanırsa bu sağlıklı olur ve temas sürecinde sorun yaşanmasına neden olur. Yardım eden sendromu ise insanların, kendilerine yapılmasını istediklerini başkalarına yapmalarınıdır. Bireyler gereksinimlerini ifade edemedikleri, isteklerini dile getiremedikleri durumlarda, başkalarının gereksinimlerini giderme konusunda yardım etmektedirler ve bu davranışlarının farkında değildirler. İnsanın kendi gereksinimlerine

karşı dürüst olmaması bu temas engelinin kullanımına neden olur. Böyle yaparak bireyler ikincil doyum sağlarlar (Voltan-Acar, 2006). Ayrı boyutta oluşan Sınırların yokluğu ve Yardım Eden Sendromu temas engellerinin bulunduğu boyuta "Bağımlı Temas" ismi verilmiştir çünkü bu temas engellerinde diğerlerine karşı oluşan bağımlılıktan söz edilir.

Tam temas aşaması doyumla tamamlanır ve birey sindirmek için çekilir. Bu sağlıklı bir süreçtir. Bazı durumlarda birey tam temas aşamasını doyumla tamamlamadan temastan çekilir ve bu durumun farkında olmaz. Bu ise sağlıklı olanıdır. Bu süreç temas sonrası aşaması, ya da temastan çekilme olarak da adlandırılmıştır (Jacobs, 2007). Temas döngüsünde son nokta sindirme ve şekli bırakma noktasıdır. Çekilme temas engeline bu aşamada "Temas Sonrası" adı verilmiştir.

Ölçeğin faktörleri isimlendirilirken Spagnuolo-Lobb (2005) tarafından tanımlanan hali ile temas döngüsünden yararlanılmıştır. Türk kültürü açısından da önemli olduğu düşünülen bağımlı temas alt ölçeği dışındaki diğer alt ölçekler hem Gestalt Temas döngüsü hem de Gestalt literatürü açısından da desteklenmektedir.

Vargı ve Öneriler

Açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi çalışmaları sonucunda 24 madde, dört alt boyuttan oluşan ve üniversite öğrencilerine yönelik hazırlanan Gestalt Temas Engelleri Ölçeğinin son haline ulaşılmıştır. Modele giren bütün maddeler modelle uyum vermiştir ayrıca gerek geçerlilik gerekse güvenilirliğe ilişkin bulgulara göre, temas engellerini belirlemeye yönelik olarak geliştirilen geçerliği ve güvenilirliği olan bir araçtır. Dolayısıyla GTEÖ, farklı çalışmalarda kullanılacak özelliklere sahiptir. Aşağıda araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak bazı önerilerde bulunulmuştur.

1. Gestalt Temas Engelleri ölçeğinin Eğitim Fakültesi dışındaki bölümlere, ergenlere ve yetişkinlere yönelik uyarlaması yapılabilir.
2. Başka yaş ve meslek gruplarına GTEÖ uygulanarak temas engelleri düzeylerinin grafiği çıkarılabilir ve karşılaştırmalı araştırmalar yapılabilir.
3. Dışa yansıtma, kendine çevirme, sınırların yokluğu, yardım eden sendromu ve çekilme temas engellerinin özelliğinden dolayı temas engelleri düzeylerinin problem çözme becerileri, kaygı, depresyon, öfke gibi farklı psikolojik değişkenlerle ilişkisi araştırılabilir.
4. Temas engelleri düzeyleri ile kişinin seçeceği meslek arasında bir bağ olabileceğinden bu kapsamda çalışmalar yapılabilir. Bu nedenle GTEÖ, kişilik tiplerinin belirlendiği diğer bazı ölçme araçları gibi kariyer danışmanlığında da kullanılabilir.

5. Gestalt yaklaşımının bireylere başarıyla uygulanabilmesi için öncelikle, psikolojik danışmanın danışanı çok iyi tanınması gerekmektedir, çünkü bilindiği gibi kişi toplumsal çevresinden bağımsız değildir. Dolayısıyla gestalt yaklaşımına ait kavramların ve tekniklerin uygulanabilmesi için psikolojik danışmanın danışanın hayata bakış açısını, kişiliğini, aile ilişkileri çok iyi tanınması gerekir.
6. Gestalt yaklaşımının başarılı bir şekilde kullanılması için psikolojik danışman tarafından

GTEÖ'nin kullanılması psikolojik danışmanın işini kolaylaştıracaktır. Gestalt yaklaşımına dayalı psikolojik danışma sürecinin en uygun şekilde yapılandırılması için psikolojik danışmanın başında GTEÖ uygulanarak danışanın ihtiyaçlarını nasıl karşıladığı ve temas döngüsünün hangi aşamasında sıkıntı yaşadığı kolayca belirlenebilir. Bu açıdan ölçeğin kullanılması Gestalt yaklaşımını benimseyen psikolojik danışmanların işlerini kolaylaştırabilir.

Kaynaklar

- Bloom, J. D. (2009). Commentary I: The cycle of experience re-cycled: then, now next? Let's go round again: Cycle of experience or sequence of contact? Dan Bloom has another go with Seán Gaffney. *Gestalt Review*, 13(1), 24-36.
- Brown, J. R. (2004). Conflict emotions and appreciation of differences. *Gestalt Review* 8(3), 323-335.
- Büyüköztürk, Ş. (2003). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (3. Baskı), Ankara: PEGEM A Yayınları.
- Clarkson, P. (1994). *Gestalt counselling in action*. Londra: Sage Publications.
- Goldstein, A. P., Krasner, L. ve Garfield, S.L. (1989). *Therapy practice of theory (2. ed)*. Boston: Allyn and Bacon.
- Gorsuch, R. L. (1997). Exploratory factor analysis: Its role in item analysis. *Journal of Personality Assessment*, 68(3), 532-560.
- Gökdemir-Aktaş, C. (2002). *Gestalt temas biçimleri ölçeği yeniden düzenlenmiş formun türk örnekleminde faktör yapısı geçerliliği ve güvenilirliği*. Ankara: A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Gypsy, M. D. ve Gerard, J. K. (2002). Confirmatory factor analysis of the assessment for living and learning scale: A cross-validation investigation. *Measurement and Evolution in Counseling and Development*, 35(1) 14-26.
- Hartung, P.J. (1991). Breaking ground: a study of gestalt theory and Holland's theory of vocational choice. *Speeches/Conference Papers Reports Research*, 150-165, 13th Chicago, IL.
- Jacobs, L. (1989). Dialogue in gestalt theory and therapy. *The Gestalt Journal*, 12(1), 25-67.
- Jacobs, S. (2007). *The implementation of humour as deflective technique in contact boundary disturbance*. Mastre of Diaconiologh, Universty of South Africa.
- Kaplan, R. M. ve Saccuzzo, D.P. (2005). *Psychological testing: Principles, applications and issues*, Thomson Wadsworth.Lincoln: University of Nebraska Press.
- Kirchner, M. (2000). Gestalt therapy theory: An overview. *Journal of Gestalt Therapy* 4, (3). Retrived June, 2008, from <http://www.g-g.org/gej/4-3/theoryoverview.html>.
- Kirkpatrick, K.L.(2005). *Enhancing self compassion using a Gestalt two-chair intervention*. Unpublished Doctoral Dissertation, the University of Texas, Faculty of Graduate of School, Austin.
- Latner, J. (1992). *The theory of gestalt therapy*. Cleveland: Gestalt Institute of Cleveland (GIC) Pres.
- Lester, P. E. ve Bishop, L. K. (2000). *Handbook of tests and measurement in education and the social sciences*. Maryland: Scarecrow Press.
- Mackay, B. (2002). Effects of gestalt therapy two-chair dialogue on divorce decision making. *Gestalt Review*, 6(3), 220-235.
- Polster, E. ve Polster, M. (1974). *Gestalt therapy integrated*. Vintage Books: USA.
- Potgieter, C.A. (2006). *Creating awareness of contact-making styles through movement within a gestalt context*. Unpublished Master Thesis, University of South Africa, College of Human Science, South Africa.
- Spagnuolo-Lobb, S. M. ve N. Amendt-Lyon (2003), *Creative license: The art of gestalt therapy* (pp 37-51), New York: Springer. 10 Temmuz 2009 tarihinde <http://books.google.com/books> sayfasından alınmıştır.
- Spagnuolo-Lobb, S. M. (2005) Classical gestalt therapy theory (Ed: Woldt & Toman) *Gestalt therapy history theory and practise* (pp 21-41), California: Sage Publications. 05 Eylül 2009 tarihinde <http://books.google.com/books> sayfasından alınmıştır.
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49- 74.
- Tekindal, S. (2002). *Duyuşsal özelliklerin ölçülmesi için araç oluşturma*, Kocaeli: Kocaeli Kitap Kulübü Yayınları.
- Tofte, B. (2001). *A Phenomenological study of the impact of shaming on the self developmental process in Gestalt therapy training*. Unpublished Master Thesis, University of Derby, Gestalt Academy of Scandinavia, Derby.
- Voltan-Acar, N. (2006). *Ne kadar farkındayım? Gestalt terapi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Extended Summary

Developing of Gestalt Disturbances Scale

Özlem TAGAY and Nilüfer VOLTAN-ACAR

Social science research entails more than merely gathering facts to describe phenomena. Theory provides inquiry with a focus, by suggesting what evidence is needed, since the evidence is specified. The point of entry for this study was the holistic approach used in Gestalt theory as interpreted by Perls, Hefferline and Goodman in 1951, based on the phenomenological existential perspective. Therefore Gestalt therapy is a holistic, process-oriented, dialogical, phenomenological, existential, and field theoretical approach to human change with the centrality of contact, awareness, and personal responsiveness and responsibility.

Contact, as the “lifeblood of growth”, is paramount for survival and change. It is understood as the responsive meeting with the other that are environmental and internal others, i.e., alienated aspects, blocked feelings, thoughts, and memories, whatever is not integrated and therefore experienced as other. It is also the forming of a figure against a ground and defined as “the creative adjustment of the organism and the environment” (Perls, 1956), neither one existing without relating to and being informed by its counterpart. Consequently, relationships are indispensable with relatedness being an irreducible fact of existence (Buber, 1970).

The four stages of contact were originally described by Perls, Hefferline, and Goodman (1951), as fore-contact, contact, final-contact, and post-contact. Since every contact takes place at the contact boundary, where the organism and the environment meet, every interruption or distortion of contact was/is also called a contact disturbance, or an interruption of self-regulations. There are four major interruptions of contact, which all result in loss of ego-functions: confluence, introjection, projection, and retroflection. In addition, there are deflection and profection (Polster and Polster, 1974). Every interruption reflects the client’s organization of his/her experience. Therefore, it is paramount to work towards change in the ground that supports the experience. All the contact disturbances are often in the service of health and are only detrimental to healthy

functioning without awareness.

Gestalt therapists focus on contact, conscious awareness, and experimentation. There is a consistent emphasis at the present moment and on the validity and reality of the patient’s phenomenological awareness. Most of the change that occurs in gestalt therapy results from an I-Thou dialogue between therapist and patient, and gestalt therapists are encouraged to be self-disclosing and candid, both about their personal history and about their feelings in therapy.

Method

There has been a lack of studies about Gestalt contact disturbances. Recently, with the exception of a limited number of studies, researchers have almost exclusively focused on Gestalt therapy and gestalt contact disturbances. The purpose of this study was to develop Gestalt Contact Disturbances Scale for university students. Participants of the study were a total of 1075 students (739 female and 336 male) who were given the scale during the autumn semester of 2008-2009.

The scale is based on Gestalt Therapy approach as well as on an extensive review of the literature. Based on these sources, an item pool of 98 items was created. These items were given to experts who were asked their relevance to construct the scale. After the experts’ review, 77 items remained. Beside this, the remaining items were re-reviewed by the jury members and some items were added. After this evaluation the numbers of items were 103 and then, one item was eliminated after the pre-application. Thus, a 102-item contact disturbances scale has been made ready for application. The participants of the exploratory and confirmatory factor analyses were given the scale including these 102 items. The obtained data were examined for factorial structure and factorial weights of the items. This examination led to exclusion of 57 items which had factorial weights smaller than .40 and had similar weights for different factors. Factor analyses and jury members re-review were conducted for the remaining 24 items of the Gestalt Conduct Disturbances Scale (GTEÖ).

Findings and Results

Several methods were used to determine reliability of GTEÖ. First, exploratory factor analysis was performed for the scale. Factor analysis revealed a KMO coefficient of .87 also, the Barlett test was significant. The Eigen value of the GTEÖ revealed four factors with value greater than one the factors of the scale, accounted for a total variance of % 42.33. The factor weights of the items ranged from .42 to .75. According to the confirmatory factor analysis the goodness of fit statistics such as CFI and GFI for all subscales has greater than .90 and SRMR's have less than .07.

The factor analyses revealed four factors and 24 items. It also showed that the model had high fit indices. The contact factor had five items, full contact factor had eight items, dependent contact factor had seven items and final contact had four items. Internal consistency reliability was assessed by computing Cronbach's alpha coefficients for this form administered to the 365 participants. The resulting coefficients were .61 for the contact, .79 for the full contact, .75 for the dependent contact and .60 for the final contact. The scale was administrated to

81 university students from Pamukkale University twice in order to acquire test-re-test reliability. The time interval between the two administrations was three weeks. Test-re-test reliability coefficients were .74 for the contact, .77 for the full contact, .69 for the dependent contact and .65 for the final contact.

In sum, the final form of GTEÖ consisted of 24 items measuring four (contact, full contact, dependent contact and final contact) subscales. And the inventory was formed in a five point Likert type scale (ranging from 1 to 5).

Conclusion

Based on results of this study, it is safe to conclude that the GTEÖ possesses satisfactory psychometric properties as a measure of contact disturbances of university students. The 24-item GTEÖ, focused on Gestalt contact cycle, consists of four subscales which are contact, full contact, dependent contact and final contact. Although the results of this study revealed sufficient psychometric properties for this sample, there is a need for further studies with different sample and age groups.